

8.12.2008

YM1/5711/2007

Ylä-Vieksin kyläyhdistys
Niemenkyläntie 165
88730 Ylä-Vieksi

^{Viite} Kirjeenne Kainuun ympäristökeskukselle 19.9.2007 ja
^{Hänvisning} Kainuun ympäristökeskuksen asiakirjan siirtokirje ympäristöministeriölle 9.10.2007
Dnro KAI-2007-L-191

^{Asia} Luonnonsuojelun alueen perustaminen Vuosankaan Kuhmon kaupungissa
^{Ärende}

Ylä-Vieksin kyläyhdistys ry on 17.9.2007 tehnyt aloitteen Kainuun ympäristökeskukselle luonnonsuojelun alueen perustamiseksi Metsähallituksen hallinnoimille luonto- ja ympäristöarvoiltaan arvokkaimmille alueille Kuhmon Vuosangassa. Kyseessä on suurelta osin puolustusvoimien käytössä oleva harjoitusalue ja sen laajentamisalue. Kyläyhdistys katsoo, että ensisijaisena tavoitteena on Vuosangan kansallispuiston perustaminen. Katsotaan, että Vuosangan suojeluperusteet ovat niin painavia, että asiassa tarvittavien selvitysten tekeminen on katsottava välttämättömäksi. Lisäksi todetaan, että voidaan jo hyvin ennakoida, että suojeluohjelma tulee laadittavaksi ja luonnonsuojelun alue perustettavaksi.

Ympäristöministeriö on 10.1.2008 pyytänyt Kainuun liitolta, Kainuun ympäristökeskukselta, Kuhmon kaupungilta, Metsähallitukselta ja puolustusministeriöltä lausunnon em. luonnonsuojelun alueen perustamisaloitteesta helmikuun 2008 loppuun mennessä. Vastineet saaduista lausunnoista on pyydetty Ylä-Vieksin kyläyhdistykseltä 25.4.2008.

Kainuun maakunta –kuntayhtymä toteaa lausunnossaan muun muassa, että Vuosangan ampuma- ja harjoitusalue on ollut puolustusvoimien käytössä vuodesta 1967 lähtien ja alue on kehittynyt nykyiseen laajuuteensa vuonna 2000. Alueen laajuus on 13 850 hehtaaria, josta maalihaletta on noin 3 374 hehtaaria. Esitys on perusteiltaan puutteellinen ja yksipuolinen, eikä siinä ole otettu huomioon maanpuolustuksen tarpeita, olemassa olevaa Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueita eikä Kainuun Prikaatin toiminnan turvaamista. Esityksen perusteissa on jäänyt perustelematta ja yksilöimättä, miten ja missä suojeluohjelmien ulkopuolella olevassa Vuosangan alueen kohteessa Luonnonsuojelulain 10 §:ssä säädetty luonnonsuojelun alueen perustamisen yleiset edellytykset täyttyvät. Kainuun maakuntavaltuusto on 7.5.2007 hyväksynyt maakuntakaavan, jossa on osoitettu Vuosangan alueelle ensisijaista maankäyttöä osoittavina kaavamerkintöinä puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalue (EAH) sekä siihen rajoittuvia maa- ja metsätalousvaltaisia alueita (M), joista osa on osoitettu päällekkäismerkinnällä selvitysalueina (se). Lisäksi SL-aluevarauksina on merkitty Rimpisuon-Tiilisuon luonnonsuojelun alue sekä osa-aluemerkinnällä Hevoshuhdinpuron ja Honkivaaran Natura-alue sekä osa Pellinkankaan Natura-alueesta. Maakuntakaavan laatimisen yhteydessä tehdyissä inventoinneissa ei Vuosangan alueelta ole todettu luonnon monimuo-

toisuuden kannalta erityisen tärkeitä alueita. Lausunnossa katsotaan, että edellytyksiä kansallispuiston perustamiselle Vuosangan alueelle ei ole olemassa.

Kainuun ympäristökeskus toteaa lausunnossaan muun muassa, että kyseessä oleva alue ei kokonaisuudessaan täytä suojelualueen perustamisen edellytyksiä. Arvokkaimmat kohteet on suojeltu tai otettu muutoin alueen suunnittelussa ja toteuttamisessa huomioon selvitysten pohjalta. Alueen luonnonympäristöä on muutettu ennen kaikkea avohakkuilla, tiestön rakentamisella ja maalialueilla, jotka ovat jatkuvasti muutoksen alaisessa tilassa. Alueelle ei ole mahdollista perustaakaan suojelualueita kovin paljon nykyistä laajempina, koska se tulisi todennäköisesti haittaamaan ja rajoittamaan nykyistä seutukaavassa ja vahvistettavana olevassa maakuntakaavassa osoitettua maankäyttöä. Hakkuita ei ole osoitettu soiden alueelle ja vesistöjen varteen on jätetty suojavyöhykkeet. Maaston pienipiirteisyydestä johtuen iso avohakattu alue on pirstoutunut pieniin osiin maaston luonnollisten tekijöiden johdosta. Kainuun vesi- ja ympäristöpiirin toimesta vuonna 1989-1994 tehdyssä pienvesiselvityksessä Vuosangan alueella inventoitiin Sutisenjärvi-Kivijärvi -aluekokonaisuus ja määriteltiin se arvokkaaksi luonnontilaiseksi valuma-aluekokonaisuudeksi. Kivijärven alue on vahvistettavana olevassa maakuntakaavassa merkitty suojelualueeksi ja arvokkaaksi harjualueeksi. Ympäristökeskuksen näkemyksen mukaan vain Kivijärven alueen suojelustatusta olisi tarvittaessa mahdollista ja perusteltua tarkistaa siten, että siitä perustettaisiin luonnonsuojelualue. Luonnonsuojelullisesti arvokkaimmat alueet sisältyvät suojeluohjelmiin, mm. Natura 2000 -ohjelmaan ja ne ovat siten harjoitustoiminnan ulkopuolella. Näillä kohteilla on myös arvokkaita pienvesikohteita ja soita metsien ohella.

Kuhmon kaupunki pitää tarkoituksenmukaisempana tarkastella asiaa vireille pannun vaihe-
maakuntakaavan prosessin osana. Myös YVA-menettelyn tulokset tullaan huomioimaan tässä tarkastelussa.

Metsähallitus toteaa lausunnossaan muun muassa, että vuosien aikana tehtyjen erilaisia luontoarvoja koskevien inventointien johdosta Vuosangan alueen luonnonarvot ovat hyvin tiedossa ja tärkeimmät niistä ovat lakisääteisesti suojeltuja. Suojelukohteiden väliin jäävät alueet ovat metsätalouskäytöstä johtuen pirstoutuneet eikä laajemmalla rajauksella saavuteta olennaisia luonnonsuojelullisia hyötyjä ilman mittavia ennallistamistoimia. Metsähallitus on vuokrannut Vuosangan harjoitusalueen puolustusvoimien käyttöön Metsähallituslain sekä Metsähallituksen ja pääesikunnan välisen puitesopimuksen perusteella. Harjoitusalueen pääkäyttömuoto on puolustusvoimien käyttö. Metsähallitus katsoo, että luonnonsuojelualueen perustamiselle Vuosangan alueelle ei ole edellytyksiä. Lisäksi Puolustusvoimien kanssa tehdyn vuokrasopimuksen ehtojen mukaan Metsähallitus ei voi purkaa sopimusta ilman puolustusvoimien suostumusta.

Puolustusministeriö toteaa lausunnossaan muun muassa, että Vuosangan alue on kehitetty maanpuolustuksellisiin tarpeisiin ja aluetta on käytetty ampuma- ja harjoitusalueena vuosikymmeniä. Pohjoisen Suomen valmiusyhtymäkoulutus keskitettiin Kajaamissa sijaitsevaan Kainuun prikaatiin, joka nykyisin on Valkealassa sijaitsevan Karjalan prikaatin ohella Suomen suurin varuskunta. Vuosangan sotilasalue on Kainuun prikaatille välttämätön ampuma- ja harjoitusalue, eikä korvaavaa aluetta ole mahdollista hankkia. Toimintaedellytysten kehittäminen edellyttää aluelaajennusta, joka on otettu huomioon myös maakuntakaavassa lisäselvitysalueena. Maankäyttö- ja rakennuslakiin liittyvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon maanpuolustuksen ja rajavalvonnan tarpeet ja turvattava riittävät edellytykset varuskunnille, ampuma- ja harjoitusalueille, varikkotoiminnalle sekä muille maanpuolustuksen ja rajavalvonnan toimintamahdollisuuksille. Puolustusministeriö ei näe luonnonsuojelualueen perustamista mahdolliseksi Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueelle ja siihen liittyvälle lisäalueelle.

Ylä-Vieksin kyläyhdistys on 15.5.2008 lähettänyt ympäristöministeriölle vastineen ja yksityiskohtaisemmat alavastineet 1-5 sekä 9.6.2008 täydennyksen vastineeseen ja alavastineisiin 1-4. Johtopäätöksiä ja yhteenvetona kyläyhdistys toteaa muun muassa: Tulee varmistua siitä, että suojeltavaksi vaadittu alue on ymmärretty lausunnoissa Vuosangan luonnonsuojelun alueen perustamiseksi tehdyn aloitteen tarkoittamalla tavalla. Yhdestäkään lausunnot ei ilmene, että Kainuun 1. vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelman 29.2.2008 päivätty luonnos olisi otettu niissä huomioon. Lausunnoissa esitetyt arviot ja päätelmät perustuvat siten olennaisesti virheellisiin lähtötietoihin, mitä tulee puolustusvoimien tarpeiden täyttämismahdollisuuksiin ja niiden selvittämiseksi edellytettäviin menettelyihin. Yhdessäkään launnossa ei ole otettu selkeästi kantaa suojeltavaksi esitetyllä alueella olevan lampialueen arvoon kokonaisuutena ja sen suojelun tarpeeseen. Katsotaan, että lausunnot eli päätökset eivät ole perustuneet hallintolain 31 §:ssä edellytettäviin riittäviin selvityksiin eikä niitä ole perusteltu hallintolain 45 §:ssä edellytetyllä tavalla. Esitetään, että ympäristöministeriö toteuttaisi uuden lausuntopyyntökierroksen, jossa em. puutteet voitaisiin korjata.

Esitetään, että ympäristöministeriö jättäisi asiassa tehtävässä ratkaisussa huomiotta lausunnoissa esitetyt perustelemattomat, huonosti perustellut sekä asiaan kuulumattomat väitteet, johtopäätökset ja mielipiteet ja hyväksyisi aloitteessa ja yhdistyksen antamissa vastineissa esitetyt perusteet ja vaatimukset. Korostetaan, että Kainuun ympäristökeskuksen 4.4.2008 antamat, Vuosankaa koskevat päätökset eivät sovellu asiassa tehtävän ratkaisun perusteiksi eivätkä sitä rajoittaviksi seikoiksi. Täydennyksessä vastineeseen esitetään täydennyslausunnon pyytämistä Kainuun ympäristökeskuksen lausuntoon liittyen muulta sopivalta taholta ja että Vuosangan sisältävä YVA on välttämätön. Lisäksi esitetään lisäselvityksiä vastineeseen ja alavastineisiin 1-4.

Ympäristöministeriö toteaa, että Ylä-Vieksin kyläyhdistyksen aloitteen mukainen alue ei kuulu mihinkään suojeluohjelmaan tai Natura 2000 -verkostoon. Vuosangan alueella olevien, luonnonsuojelun kannalta merkittävimpien kohteiden suojelun ja säilyttämisen voidaan katsoa toteutuneen jo eri keinoin. Kansallispuiston perustamiselle ei ole myöskään luonnonsuojelulain 11 §:n mukaisia edellytyksiä. Alueen pääkäyttömuodot on määritelty maankäyttö- ja rakennuslain mukaisessa alueiden käytön suunnittelussa sekä Metsähallituksen ja puolustusvoimien välisellä vuokrasopimuksella. Vuosangan alueella ei ole myöskään sellaisia luonnonsuojelun erityisarvoja, joiden johdosta olisi perusteltua pyrkiä muuttamaan tai purkamaan alueen nykyisiä käyttömuotoja vastoin keskeisten toimijoiden kantoja ja päätöksiä uuden luonnonsuojelun alueen perustamiseksi. Edellä sanotun ja asiassa saadun selvityksen perusteella ympäristöministeriö katsoo, että Ylä-Vieksin kyläyhdistyksen aloite ei anna aihetta jatkotoimiin.

Ylijohtaja

Pekka Jalkanen

Luonnonsuojeluvalvoja

Pekka Salminen

TIEDOKSI:

Kainuun maakunta -kuntayhtymä
Kainuun ympäristökeskus
Kuhmon kaupunki
Metsähallitus
Puolustusministeriö